

Gofal Cymdeithasol **Cymru**
Social Care **Wales**

Crynodeb o ddeddfwriaethau sy'n berthnasol i ofal cymdeithasol

Mae deddfwriaeth neu ddeddfau a pholisïau cenedlaethol wedi datblygu dros amser i gefnogi hawliau pob dinesydd. Yn ogystal â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru), mae rhai cyfreithiau allweddol eraill sy'n cefnogi hawliau pobl.

Cyhoeddwyd gyntaf: 12 Ionawr 2022

Diweddariad olaf: 8 Gorffennaf 2024

Lawrlwythwyd y ddogfen hon o gofalcymdeithasol.cymru ac efallai nid hwn yw'r fersiwn diweddaraf.

Ewch i <https://gofalcymdeithasol.cymru/crynodeb-o-ddeddfwriaethau-gofal-cymdeithasol> am y fersiwn diweddaraf.

Mae **deddfwriaeth neu ddeddfau a pholisïau cenedlaethol** wedi datblygu dros amser i gefnogi hawliau pob dinesydd.

Cyflwyniad

Yn ogystal â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru), mae rhai cyfreithiau allweddol eraill sy'n cefnogi hawliau pobl fel:

- y Ddeddf Cydraddoldeb
- y Ddeddf Hawliau Dynol;
- y Ddeddf Iechyd Meddwl
- y Ddeddf Galluedd Meddyliol
- Deddf yr Iaith Gymraeg.

Yn y ddogfen hon, ceir crynodeb o ystyr pob un o'r Deddfau hyn. Hefyd, mae confensiynau a chanllawiau cenedlaethol y dylech fod yn ymwybodol ohonynt:

Deddf Cydraddoldeb 2010

Mae Deddf Cydraddoldeb 2010 yn ei gwneud yn anghyfreithlon gwahaniaethu yn erbyn rhywun ar sail unrhyw un o'r nodweddion hyn:

- **oed**
- **anabledd**
- **ailbennu rhywedd**
- **priodas neu bartneriaeth sifil**
- **beichiogrwydd a mamolaeth**
- **hil**

- **crefydd/cred**
- **rhywedd**
- **cyfeiriadedd rhywiol.**

Cyfeirir at y rhain yn aml fel nodweddion gwarchoddedig. Mae [fersiwn hawdd ei darllen o'r Ddeddf Cydraddoldeb ar gael yma.](#)

Mae'r [Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol](#) hefyd yn darparu gwybodaeth am y Ddeddf Cydraddoldeb os hoffech ddysgu mwy.

Deddf Hawliau Dynol 1998

Mae Deddf Hawliau Dynol 1998 yn nodi'r hawliau a'r rhyddid sylfaenol y mae gan bawb yn y DU hawl iddynt. Mae'r Ddeddf yn ymgorffori'r hawliau a nodir yn y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol (ECHR) yng nghyfraith ddomestig Prydain. Mae [fersiwn hawdd ei darllen o'r Ddeddf Hawliau Dynol ar gael yma.](#)

Mae'r [Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol](#) hefyd yn darparu gwybodaeth am y Ddeddf Hawliau Dynol os hoffech ddysgu mwy.

Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Personau ag Anableddau

Mae Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Personau ag Anableddau yn gytundeb cyfreithiol rhyngwladol i amddiffyn a hyrwyddo hawliau dynol pobl anabl. Mae [fersiwn hawdd ei darllen o Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Personau ag Anableddau ar gael yma.](#)

Mae'r [Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol](#) hefyd yn darparu gwybodaeth am Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Personau ag Anableddau os hoffech ddysgu mwy.

Egwyddorion y Cenhedloedd Unedig ar gyfer Personau Hŷn 1991

Mae Egwyddorion y Cenhedloedd Unedig ar gyfer Personau Hŷn 1991 yn cynnwys 18 egwyddor, y gellir eu grwpio o dan bum thema:

- annibyniaeth
- cyfranogiad
- gofal
- hunangyflawniad

Roedd llywodraethau'n cael eu hannog i'w hymgorffori yn eu rhaglenni cenedlaethol pryd bynnag y bo modd. Mae gwybodaeth am [Egwyddorion y Cenhedloedd Unedig ar gyfer Personau Hŷn ar gael yma](#).

Datganiad hawliau pobl hŷn yng Nghymru (2014)

Mae'r Datganiad hawliau pobl hŷn yng Nghymru (2014) yn nodi hawliau pobl hŷn yng Nghymru. Mae gwybodaeth am y [Datganiad ar gael yma](#).

Deddfwriaeth iechyd meddwl

Mae Deddf Iechyd Meddwl (1983, diwygiwyd 2007), Cod Ymarfer y Ddeddf Iechyd Meddwl ar gyfer Cymru (2016) a Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) (2010) yn gosod dyletswyddau cyfreithiol ar fyrddau iechyd lleol ac awdurdodau lleol yng nghyswllt asesu a thrin problemau iechyd meddwl. Maent yn gwneud yn siŵr bod hawliau pobl yn cael eu cynnal pan fyddant yn defnyddio gwasanaethau.

I gael gwybodaeth am y Ddeddf Iechyd Meddwl, edrychwch ar yr [wybodaeth hon gan Mind Cymru](#).

Mae Deddf Galluedd Meddyliol 2005 a'r Cod Ymarfer cysylltiedig wedi'u cynllunio i amddiffyn a rhoi grym yn ôl i bobl agored i niwed sydd efallai heb y galluedd i wneud penderfyniadau penodol, oherwydd cyflwr eu hiechyd meddwl. Mae [fersiwn hawdd ei darllen o'r Ddeddf Galluedd Meddyliol ar gael yma](#).

Mae'r [Sefydliad Gofal Cymdeithasol er Rhagoriaeth](#) hefyd yn rhoi gwybodaeth am y Ddeddf Galluedd Meddyliol os hoffech gael rhagor o wybodaeth.

Deddfwriaeth yr iaith Gymraeg

Mae Deddf yr Iaith Gymraeg 1993, Mesur yr Iaith Gymraeg (2011) a Mwy na Geiriau yn rhoi statws swyddogol i'r Gymraeg yng Nghymru. Maent hefyd yn cyflwyno safonau i egluro sut y disgwylir i sefydliadau wneud y canlynol:

- defnyddio'r Gymraeg
- cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg
- ei gwneud yn haws i bobl ei defnyddio yn eu bywydau bob dydd.

Mae gwybodaeth am [ddeddfwriaeth yr iaith Gymraeg ar gael yma](#).

Fframwaith Strategol Llywodraeth Cymru ar gyfer y Gymraeg mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol (2013) yw ymrwymiad Llywodraeth Cymru i gryfhau gwasanaethau Cymraeg i bobl sy'n defnyddio iechyd a gofal cymdeithasol, a'u teuluoedd y mae salwch neu anabledd yn effeithio arnynt, neu effeithiau cyffuriau neu alcohol.